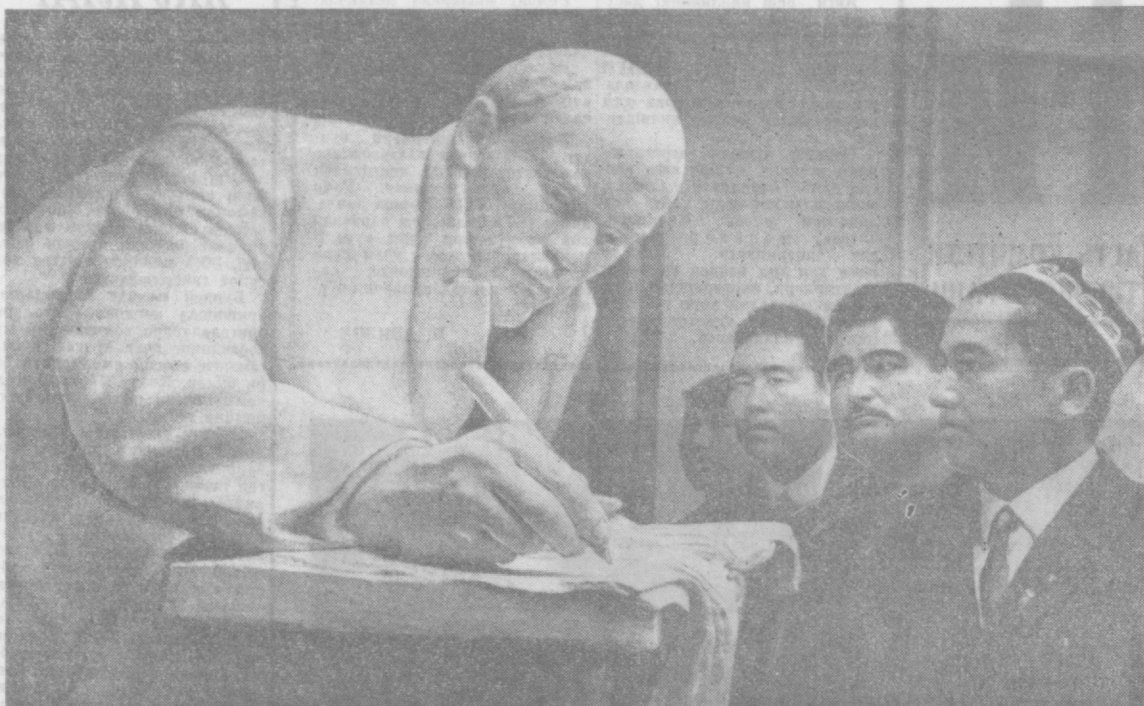

ЛЕНИН ҲАМИША БИЗ БИЛАН

ЕР ҚУРРАСИДА ҲЕЧ БИР ЖОИ ИҲҚҚИ, УНДА ЛЕНИННИНГ НОМИ АСОРАТ, ҲУҚУҚСИЗЛИК, ЭКСПЛУАТАЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШГА ЧАҚИРUVЧИ ОТАШИН ДАЪВАТ БУЛИБ ЯНГРАМАГАН БУЛСИН, ЖАНГОВАР БИРЛИКНИНГ РАМЗИ БУЛИБ, КОММУНИСТИК ИДЕАЛЛАР ТАНТАНАСИ УЧУН ТАРИХИЙ ЖАНГДАГИ ҒАЛАБА ГАРОВИ БУЛИБ ЯНГРАМАГАН БУЛСИН.

Л. И. БРЕЖНЕВ.

ДОҲИМИЗ В. И. Лениннинг битмас-туганмас таълимотини омма ўртасида кенг пропаганда қилишда Ленинград шахар тарихий музейнинг илмий ходимларининг иши салмоқли бўлмоқда. Музейнинг шинам хоналарида пролетариат доҳийсининг барҳаёт умри, революцион фаолиятига оид ранг-баранг ҳужжатли фотосуратлар, тарихий экспонатлар нодир асарлар намоиши этилмоқда. Бу ерга ташриф буюраётган совет ва чет эл меҳмонларининг сон йил сайни ортиб борапти. Музей ходимлари вақти-вақти билан шахарнинг завод ва фабрикаларида, олий ўқув юртиларида, мактабларда бўлиб аҳоли ўртасида Илмий фаолиятига оид қизиқарли суҳбатлар ва лекциялар билан чиқишмоқда.

Суратда: Ўзбекистонлик зиёратчилар музейдаги Владимир Ильич Ленин скульптураси олдида.

БУЮК СИЙМО

Симеончад сими нигратиб Оч бўридай уялайди бурон. Оҳангига қорин уйнаиб, Куча бўйлаб қувлайди бурон. Қаҳру ғазаб отига миниб Қўрғанини қўниб қамчилар. Ариқда сув оқибдан тиниб, Муз бўлганда томча томчилар. Ҳатто унга беролмай бардон Дарахлар ҳам эгишди қаддин. То уфидан чиқмайин қўёш Ненинг унга синарди ҳадди?! Фақат,

анув, шахрим тўрида Мағрур турар эди шу маҳал, Кепкасини тутиб қўлида Мармар тошдан қўйилган ҳайкал...

Худди шундай Ленин ўзи ҳам, Бўронларга берганди бардон! Унинг тенгсиз қудратини бу дам Синдирибди ҳайкалга наққош.

Эргаш МУҲАМЕДОВ.

ДОҲИЙГА МУҲАББАТ

В. И. ЛЕНИНГА ҚЎЙИЛГАН БИР ҲАЙКАЛ ТАРИХИ

Тошкентда Октябрь инқилоби Шундан кейин биз пул йибешиги — тепловоз-вагон ремонт заводида бўлганлар алабатта қўришгандир. Завод ҳовлисида, хиббон ичида В. И. Лениннинг ноёб ҳайкали бор.

Ҳайкал жуда оригинал ишланган: таги паровоз деталларидаги йилгилан бўлиб, ҳар бир деталь алоҳида матно касб этиди. Ер шарида гилдираклар турибди. Улар — тарих гилдираги рамаи. Поршенлар эса пролетариатнинг ҳаракатлантирувчи кучини билдиради. Ричгарлар ва регуляторлар орқали революцион курашлар ва воқеаларнинг турли босқичлари акс эттирилган. Телада ўша таъин сиймо: юзларида майин табассум билан Ленин турибди. Бу ҳайкал Ўрта Осиё, оҳимол, бутун дунёда ягонадир. Уни қандай тиклангани, қиммат қўриганини биласизми?

Владимир Ильич Лениннинг вафоти ҳақидаги хабар ер юзининг барча мазлун халқларига қатори Тошкент ишчиларини ҳам чуқур қайғутга солади. Ушайда завод пролетарлари доҳий хотирасини абадийлаштириш, қорқона ҳовлисида қардон Ильичга ҳайкал қўришга қарор қилдилар. Бу хайрал ишга ҳамма бош қўшди.

— У пайтда мен жуда ёш эдим, — деб ҳикоя қилади кесса машинист, пенсияер А. Комиссаров. — Ленин бу нодир ҳайкални тиклаш тарихини худди кечагидай яхши эслаймам. Биз бир гуруҳ ёшлар Қизил-шарқчилар устахонаси ҳузурида ташкил этилган маънавий ишчилар тайёргар мактабидида ўқитган эдик. Мен мактабидида қосомол ташкилот масъул котиби эдим. Ҳайкал қўриш ҳақида гап чиққанидан кейин биз ўқитишдан ортқ қосомолларни таллаб олдик. Улар орасида Н. Мухин, Н. Извеков, М. Кирилюк, Н. Верещанин, М. Буханцев, А. Белокур, П. Кузнецов ва бошқалар бор эди. Бригаданимизга ҳайкал тагига ўрнатиладиган вагон гилдираклари олиб бориш тошпирлиди. Биз бундай фахрли иш топширилганидан жуда қувониб кетдик. Тўғри, гилдиракларни гилдираиб бориш осон эмас эди. Ленин ўша пайтда биз тоғи агарништа ҳам нодир эдик.

Гилдираклар ва паровоз деталлари жой-жойига қўйилган, оранга кўп ўтмай Ильич фигураси қал қўтарилди. Шунда фахрчи сенинганимизни айтмай-сизми! Ахир, бу ноёб ёлгорлик — Ильич ҳайкалин қўришда, оғ бўлса-да, бизнинг ҳам ҳиссаниз бор эди-да.

Ильичнинг тарихий ҳайкалин темирйўлчилар эъзозлаб сақламоқдалар. Ҳайкал тагидан ҳалиша гул аримайди. Заводта ишчилар сифининг ёш авлодлари келишмоқда. Улар отазлар қўлидан революцион ананаларни, меҳнат эстафетасини оломоқдалар. Ильич ҳайкали ёшлар йўлига пешвоз туради.

Т. МИРҲОДИЕВ.

Бутун ҳаётини ижтимоий ва миллий янбар-зудини тутатиш учун, тинчлик ва тараққиёт учун курашга бахш этган улғу кишилар хотирасини барча тараққиёпарвар инсоният қалб тўрида сақлайди. Бундай улғу зотлар халқлар хотирасидан абадул-абад ўчмайди. Гениал мутафаккир, улғу революционер ва меҳнатнашлар доҳийси В. И. Лениннинг номи ана шундай буюк сиймолар қаторида алоҳида ўрни эгаллайди.

Ленин байроғи — давримиз байроғи қурраиш узра баян қилинган турибди. Дунёдаги тўз ўғаришлар — жаҳоннинг социал структураси ва қиёфасини янгилаган, ижтимоий тараққиёт сари ишончли йўл отган ўзгаришлар Лениннинг байроғи остида рўй берди.

Инсоният ҳаётидаги бутун бир давр, капитализмдан социализмга ўтиш ҳамда коммунистик жамият қуриш даври Лениннинг номи ва фаолияти билан чамбарчас боғлиқ.

Ленин марксизмни янги тарихий шароитда ижодий ривожлантириб, бутун дунёдаги улғун сифий курашлар таърибасини умумлаштириб, жамият тараққиётининг бутун жараёнида илгари сурилган энг муҳим масалаларга жавоб берди, бу масалаларни ҳал этиш йўллари ва усулларини кўрсатди, жамиятнинг социал тараққиёт, коммунизм сари ривожланиш истиқболларини олди.

Қўнларининг бирда франсуз журналисти Нодо Ленинга: «Сиз жаҳоннинг келажagini қандай тасаввур этасиз?» деб мувожаат қилган эди. Бу саволга Владимир Ильич шундай деб жавоб берганди: «Жаҳоннинг келажатини? Мен пайғамбар эмасман. Бироқ бир нарсани ишонч билан айтишим мумкин: эски тузум халонатга маҳкум этилган... Инсоният муқаррар равишда социализмга боради».

В. И. Ленин XX асрнинг энг билимчи мутафаккири ва революционеридир. У капитализм даврини энг олғу ва охири империализм босқичида атрофидаги ёғанди ҳамда бу босқични «социалистик революциянинг абадиси» деб баҳолади. Ленин жамият тараққиёт диалектикасини татқиқ этиб, социалистик революция назариясини ҳар томонлама ривожлантириди, янги, социалистик тузум ғалабаси учун курашда Коммунистик партиянинг стратегия ва тактикасини ишлаб чиқди, илгари сурилган мақсадга эришишнинг бот йўлини аниқлаб берди.

Лениннинг улғу тарихий иси-яси ҳақида А. М. Горький Ленинни бутун дунё пролетарларининг илҳомчиси ва доҳийси деб атаган. Лениннинг овози «ер юзи меҳнатнашлари учун тобора баян, ғолибона янграмоқда, эндиликда бу овоз меҳнатнаш халқ

га жавоб олиш мақсадида Владимир Ильичнинг буюк ғолиб муроғига қайта-қайта мурожаат қилмоқдалар. Коммунистик ва ишчи партияларнинг халқро Кенгани (1969 йил) «Владимир Ильич Ленин туғилган кўннинг 100 йиллиги тўғрисида» Мурожаатида шундай деб даъват этиди: «Ленин асарларини ўрганиш! Бу асарларда биз реакция ва зулмга қарши, социализм ва тинчлик учун курашда битмас-туганмас илҳом манбани топасиз».

Ҳозирги вақтда дунёда рўй бераётган улғун идеология курашида, империализмнинг жуда катта пропагандаистини машинаси, уришқоқ антикоммунист ва ревизионистларнинг бутун бир армияси Ленинизмга талбаларча ҳужум қилаётган бир пайтда, тараққиёпарвар кишилар Ленин асарларига бахтли келажак учун курашда ишончли қўроқ сифатида қарамоқдалар. «Лениннинг ёзиб кетганлари, —

лаб кишилар ана шундай илқ сўзларни айтишади.

Бу сўзларда Ленин генийсининг улғуворлиги, унинг таълимоти барҳаётлиги ва тарихий ўзгаришлар ҳақидаги фикр рўй-рост жанралидир. Турли мамлакатлар, ири, ижтимоий табақа кишиларининг қалб тўридан чиқётган бу сўзларда революцион тафаккур ва ҳаракат даҳоси, меҳнатнашлар ижодий йўлбошчиси ва доҳийси, донишманд давлат арбоби, янги дунё меъмони, ер юзида ўтган барча инсонларнинг инсони образи яққол гавдаланади.

Ленин жамият тараққиётининг бутун жараёни кун тартибига қўйган энг муҳим масалаларга жавоб бериб ва «дунёни тушунтириб», бутун дунё халқларининг жаҳонни ўзгариш ва янгилаш, уни коммунистик асосларда қайта қуриш учун курашга шундай ҳисса қўшди, бунга қўнча тарих қўрмаган

лиги — шуларнинг барчаси Ленин номи билан чамбарчас боғланган, унинг даҳоси билан йўрилгандир.

Ленин марксизмга баҳо берадиган, бу таълимот ҳақиқий бўлгани учун ҳам қўчилиди, деган эди. Биз тўла ишонч билан бу баҳони Ленин таълимотига ҳам бераоламиз: Ленинизм тўғри бўлгани учун қўчи таълимотидир. Йаҳон коммунистлари шундай демокдалар. Марксча-ленинча назария, бу назариянинг конкрет шароитларда ижодий қўлланилиши жаҳон революцион ҳаракати барча отрядлари олдида қўндалган турган саволларга илмий жавоб бермоқда. Ленинизмнинг интернационал байроғи остида бутун жаҳон революцион ҳаракати янги босқичга қўтарилди. Қўнчиллик мамлакатларда коммунистик партиялар ўси ва мустақамланади.

Эндиликда қардош партиялар, барча тараққиёпарвар инсоният ижтимоий ва сийси проблемаларини ҳал этиш йўлини излаб, Ленинизм, Ленин ташкил этган партия таърибасига мурожаат қилишмоқдалар. Ленинизм голлари давримизнинг етакчи голлари, ҳозирги замон тарихининг улғу ижодий кучига айланиб қолди. Бу голлар дунёдаги меҳнатнашлар учун йўлчи юлдуз бўлиб хизмат қилмоқда.

КПСС қардош партиялар коллектив куч-ғайрат билан илмий коммунизм асосларининг ғолиб-сийси меросини ривожлантиришда давом этмоқдалар. Ҳозирги давр характери, жаҳон революцион жараёнининг ҳаракатлантирувчи кучи ва истиқболини белгилаб берилганлиги, халқро коммунистик ҳаракатининг муҳим проблемалари, турли мамлакатларнинг ҳозирги шароитда социализмга ўтиш йўллари ва формалари ишлаб чиқилганлиги — бизнинг замонамизда марксча-ленинча тафаккурининг гойи муҳим ютуғи бўлди.

Марксчи-ленинчилар ўзларининг муҳим вазифалари партиянинг коллектив ақл-заковати даврини ҳар томонлама ўрганиш ҳамда революцион назарияни ишлаб чиқишга қаратишдан иборат, деб билмоқдалар. Улар революцион назариясиз революцион ҳаракат ҳам, унинг муваффақияти ва ғалабалари ҳам бўлиши мумкин эмаслиги ҳақидаги Ленин васиятини ҳаммаша ёдда тутадилар. Улар антикоммунистлар ва оппортунистларга — улар қандай қиёфа қўринишмасин — дадил зарба бермоқдалар. Коммунистнинг сафининг ғолиб йирлиги, Ленинча интернационализм байроғига садоқат — жаҳон коммунистик ҳаракатининг янги ғалабалари учун гаровдир.

Владимир Ильич Лениннинг номи ва иши абадий барҳаёт!

Г. ГОЛИКОВ,

профессор.

ИНСОНИЯТ ГЕНИЙСИ

деди илғиз публицисти Айвор Монтегю, — архив эмас, балки арсеналдир. Кураш даҳисаси этиб келганда худди ҳужум олдида билан бойитилган социализм жаҳоншумул-тарихий миқёсларда социал практикага айланди, давримизнинг ҳал қилувчи революцион кучи бўлиб қолди.

XX асрнинг улғувор ижтимоий ўзгаришларида Лениннинг таълимоти ва иши ғалаба қилмоқда. Ленин бу ишга қайнаб-тошиб турган ва серирилли бутун ҳаётини бутунлай бахш этган эди. Ҳаракатимизнинг коммунизм сари олиб бораётган ҳар бир қадами ҳаммаша ғолиб Ленинизм голларининг ўчмас нури билан мунаввар этилгандир. Улғу Октябрь, унинг тенгсиз ғалабаси, СССРда социализм ва коммунистик қурилиш ютуқлари, жаҳон социализм системасининг пайдо бўлиши ва ривожланиб бораётганлиги, ҳозирги вақтда дунёда рўй бераётган қўчи меҳнат ва капитал ўртасидаги жанглар, миллий-озодлик ҳаракати ғалабалари, коммунистик ва ишчи партиялар сафининг ўсиб бораётган

лиги — шуларнинг барчаси Ленин номи билан чамбарчас боғланган, унинг даҳоси билан йўрилгандир.

Ленин марксизмга баҳо берадиган, бу таълимот ҳақиқий бўлгани учун ҳам қўчилиди, деган эди. Биз тўла ишонч билан бу баҳони Ленин таълимотига ҳам бераоламиз: Ленинизм тўғри бўлгани учун қўчи таълимотидир. Йаҳон коммунистлари шундай демокдалар. Марксча-ленинча назария, бу назариянинг конкрет шароитларда ижодий қўлланилиши жаҳон революцион ҳаракати барча отрядлари олдида қўндалган турган саволларга илмий жавоб бермоқда. Ленинизмнинг интернационал байроғи остида бутун жаҳон революцион ҳаракати янги босқичга қўтарилди. Қўнчиллик мамлакатларда коммунистик партиялар ўси ва мустақамланади.

ИЛҲИЧ ҲУЗУРИГА

Москва, Қизил Майдон. В. И. Ленин мавзолейи олдида.

(ТАСС фотохроникаси).

Ватанимиз юраги — Москва, Қизил майдон. Ундан хотиркам ўтиш қийин, юрак дукур-дукур тўхтамайди. Бу майдон не-не тарихий воқеалар гувоҳи бўлган, «ҳар бир минора Ленин овозини тинглаган». Кремль девори ёнида гранит мавзолейида Владимир Ильич абадий уйкуга бош қўйган. Шунинг учун ҳам Қизил майдон барта совет кишилари, ер юзидаги бутун тараққиёпарвар инсоният, меҳнатнаш халқлар учун гойи азиз ва муқтабардир.

Москвага келган ҳар бир меҳмон Мавзолейга кириб, Ленинни зиёрат қилмасдан кетмайди, дейишмоқда. Чиндан ҳам шундай. Ўрта тонг билан майдон саҳни одамлар билан ғажум бўлиб кетади. Турна қатор саф тортган одамлар ниҳоясини кўз илғамайди.

Қорли, аёзли қиш кунларида ҳам, серёғир баҳор ёҳуд осмон чарақлаган ёз кезларида ҳам — доимо шундай манзара. Зиёратчилар орасида қурраишнинг ҳамма бурчакларидан келган кишиларни қўриш. Улар — ёш, касби, дини, миллати, ирки, қайси социал гуруҳга мансублигидан қатъий назар табаррук номи янги дунё рамаи бўлиб қолган Владимир Ильич Ленинни кўриш, унинг ҳузурида бош эгиб, ўз ҳурмат-эҳтиромларини бажо келтирадилар.

Мавзолей оқинганидан бундан 70 миллиондан ортқ киши зиёрат қилди. Ўятнам қаҳрамонлари, италийн коммунистлари, монгол аратлари, уйғонган қитъа — Африка ватанпарварлари, яхши ниятли кишилар халқлар эрки ва бахти учун курашган буюк зотини келиб кўрдилар.

...Қизил Майдондан, Ленин мақбараси олдида одам аримайди. Бу одамлар Владимир Ҳузурига келишмоқда.

МАРДЛИК — МАНГУЛИК

«РУС КИШИЛАРИ» А. НАВОЙИ НОМЛИ ОПЕРА ВА БАЛЕТ ТЕАТРИ САҲНАСИДА

1941 йил. Мардондор совет ҳақида она еримидаги ҳиёнаткорона босиб келган ренкор душманга қарши отланган бир пайт.

Саҳна очилиши билан немис газандарлари вақтинча босиб олган шаҳардаги Сафоновлар хонадонини кўради. Кроватда ўтирган мушуглар ояғини бутун ҳаёлини жағ майдонлариде қураш олиб бораётган икки ўғлининг тандири, она-Батан тақдирини қўлга олган. Шу пайт ичкарига Марфа Петровнанинг қўшини Марфа Николаевна Харитонова кириб келади. Кўп йиллардан бери бир маҳаллада истикомат қилиб келган бу икки аёл уруш бошлангичи билан бир-бирига қарама-қарши икки лагерга ўтиб олишган. Марфа Петровна вақтинча немислар босиб олган шаҳар ичида қарат қилатган партизанлар билан алоқа қилади.

Марфа Николаеванинг эри — доктор Харитонов эса немислар хизматига ёлланган, шаҳар бургомистри қилиб тайинланади.

Озарбайжон ва Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган санъат арбоби Б. Зейдманининг «Рус кишилари» операси шу зайдда бошланади. Танили совет драматурги К. Симоновнинг «Рус кишилари» операсини опера театри саҳнасида олиб чиқиш либретто муаллифидан катта маҳорат талаб этарди. Композитор Молдавия ССР да хизмат кўрсатган санъат арбоби Г. Геловани билан ҳамкорликда икки йил опера яратиш устида кунт билан иш олиб борди.

Операнинг муваффақиятли чиқиши учун пьесадаги айрим сюжетлардан воз кечишга тўғри келди, — дейди Георгий Михайлович Геловани. — Улар ўрнига операни бойитувчи кулминацион сюжетларни бўрттириб кўрсатишга ҳаракат қилдик. Операга пьеса муаллифи — ёзувчи К. Симонов образини олиб кирдик. Уни операда ҳарбий мухбир Кимонов ролда кўради.

Воқеа Сафоновлар уйда бошланган, фронт ортда туриб душманга қарши отланган совет кишиларининг оғир синовлардан муваффақиятли ўтиши,

партизанлар ҳаракати, доктор Харитоновиинг ҳиёнаткорона кишиларини кўрсатиш билан давом этади.

Марфа Петровнанинг ўғли Иван Сафонов фронтда батальон штаббининг бошлиғи. У разведкачи Вала Аношенковни вақтинча немислар босиб олган, ўзи тугилиб ўсган шаҳарга, совиқ шаҳар Советининг раисини эдилликда партизанлар ҳаракатининг бошлиғи Морозов билан алоқа боғлашга юборди. Яқин Вала шаҳарга келиб, Марфа Петровна ёрдамида Морозов билан учрашшга муяссар бўлади. Унга немис қисмлари орасида кўпуровчилик ишларини олиб бориш планини тошланади.

Бу ўринда партизан Глобанинг совет солдатига хос кўрсатган шижоати ниҳоятда инсонларни қийнади. Батальон штаббининг бошлиғи Иван Сафонов Глобага совет кўмондонлигининг буйруғини ўқиб эшитти-

ради. Глоба немислар кўршо-вида қолган шаҳарга бориб, у ердаги партизанлар билан муҳим стратегик аҳамиятга эга бўлган кўприкни қўлга кирити-ши керак эди. Глоба ўз зимма-сига юкланган вазифани муваф-фақиятли адо этади.

Либретто авторлари пьесага рус ҳақи қўшиқларини олиб кириб тўғри йўл танлашган. Унда уруш даврида ўз жозибаси ва таъсирчанлиги билан омма ўртасида шўхрат қозон-ган К. Симоновнинг ҳарбий қўшиқлари киритилган. Опе-рада ижро этилаётган музика-ларнинг ўзига хос хусусиятла-рини дирижер Абдуған Абду-қайюмов томонидан усталик бил-лан пайқаб олинган.

Б. Зейдман ва Г. Геловани операга оммавий заставаларни ҳам усталик билан олиб ки-ришган. Операда жанг май-донларида ҳалок бўлган ўғлон-ларнинг номини эслаш, ҳарбий қўшиқларни ўрганиш, номат-

лум солдат қабри устида онт ичиш кабиларини кўради. Сўнг асосий картина бошланади, за-ставкада намойиш этилган во-қеалар берилди. Операнинг учинчи кўриниши хор застав-киси билан бошланади. Моҳир жангчилар душман билан бўл-ган тенгсиз курашларда жола-рини фидо этган ўз кўролдош дўсларининг қабрлари олдида тиз чўкиб, улар хотирасини э-слашади.

Театрнинг таниқли рассоми Туйғун Шораҳимов спектакль моҳияти, режиссёр фикрларини тўлақонли очиб бериш йўлида декоратив жиҳозларни устали-лик билан ишлаган. Саҳна ҳа-ракатдаги станок устига ўрна-тилган. Бу станок гоҳо Харито-новиининг уйи, гоҳо ертўла, асар охирига бориб эса қамқо-хона коридори бўлиб хизмат қилади.

Опера ижрочиларига келган-да шунинг айтиш керакики, бош ва иккинчи даражали ролла-

нинг ижро этилишида қамчи-ликлар сезилмайди. Ҳар бир персонаж ўз зиммасига юклан-ган қаҳрамон образини уста-лик билан ижро этган. Ўзбе-кистон ССР да хизмат кўрсат-ган артист Асад Азимов, Сафо-нов характерини атрофилича ишонарли қилиб яратган. Унинг онаси Марфа Петровна ролда чиққан артистлардан Элла Винникова ва Людмила Ми-санкар ҳам оддий рус аёли об-разини очиб беришга ҳаракат қилишган. Разведкачи қиз Ва-ля Аношенко ролда Ўзбеки-стон ССР да хизмат кўрсатган артист Роза Лаут ва Галина Хлебникова қўшиқди.

Театр солисти Владимир Кроков, Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист Юра Коси-мов операда шаҳар ижроли комитетининг совиқ раис Мо-розов ролни ижро этишган. Разведкачи Глоба ролни ар-тист Вячеслав Гринченко катта маҳорат билан ижро этган. Фронт алоқачиси Шура ролда Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист Рафат Куч-ликова ва Тошкент консерва-торисининг студентиси Тама-

ра Баранова қатнашади. Ўзбе-кистон ССР да хизмат кўрсат-ган артист Сасон Беньями-нов эса саҳнада К. Симонов об-разини яратди. Харитонови-нинг хотини Мария Николаев-на ролни Ўзбекистонда хиз-мат кўрсатган артист Ойиса Кучликова ва артист Ирина Меркулова қатнашди.

Операнинг учинчи пардаси-даги бешинчи, олтинчи, еттин-чи кўринишлар айниқса ҳая-жонли чиққан. Қамқоҳнада азоб-уқубат ченаётган совет разведкачиларидан Вала, Гло-ба, Семёнов, соғирликлдан кў-ра ўлимини афзал қўришди. Немис газандарлари уларни қан-чалик азобламасин, совет ҳа-рбий қисмлари ва техникиси қа-ерда жолашганини билишча ол-майди. Шаҳарга биринчи бўлиб кириб келган Морозов ва Сафо-нов бошлиқ қисмлар совет маҳбۇслари ётган қамқоҳнада босиб кириб, мингглаб бегу-ноқ аёлларни, ёш болаларни озод этишди. Опера совет ки-шиларининг Улуг Ватан уру-шининг дастлабчи йилда кўрсатган жасорати ва матонат, уларнинг куч ва қудрати ту-файли гитлерчи босқинчилар босиб олган шаҳар, ва қишлоқ-ларнинг озод этилиши билан якунланади.

«Рус кишилари» операси то-мошабиларда катта таассурот уйғотмоқда. Бу операни уруш-нинг барча оғирликларини ўз элкаларида олиб ўтган мардо-навор совет халқининг кўрсат-ган улкан жасоратига бағиш-лаб яратилган спектакль — едгорлик деса бўлади. Навоий номли Давлат академик катта театрининг ижодкор коллекти-ви «Рус кишилари» операсини саҳналаштириб, катта муваф-фақиятни қўлга киритишди. Бу асар театрининг катта имони-ятларидан далолат бериб ту-рибди.

Театрнинг бош режиссёри Георгий Николаевич Геловани бу йил Академик театр артист-лари билан ҳамкорликда Р. Ҳамроевнинг «Номалум ки-ши» операси, Вердининг «Дон карлос» операси, А. Козлов-скийнинг «Тановар» балети, С. Бобоевнинг «Ерилош» асарини саҳналаштириш ниятида. Улар ҳам «Рус кишилари» спектакли каби муваффақиятли чиқади, деган ниятда.

И. ЮСУПОВ.

АЖОЙИБОТЛАР

ОЛАМИДА

АМЕРИКА ҚАЧОН ОЧИЛГАН?

Ленинградлик шарқшунос-лардан Лев Гумилев ва Бро-нислав Кузнецовлар Тибетдан топишган кўнжа китоблардаги хариталарнинг сирини очди. Илгари бу хариталар фантазия билан ўйлаб топишган ерлар-нинг схемаси эни будиаст рўшноиларнинг жадаллари деб таҳмин қилинар эди. Ҳа-дими Тибет ва Қадимги Хинд топонимикасини ўрганган олим-лар хариталарнинг бир тарафи-да Америка қитъаси ақс этили-шини аниқлашди. «Шарқий денгиздан узоқда жойлашган динд мамлакат» деган сўзлар Л. Гумилев билан Кузнецов-нинг фикрини тасдиқлайди. Олимлар шунга асосланиб, осибки саёхатчилар Америка қитъасини миллодан бир ярим минг йил аввал очганлар, деган қарорга келдилар.

ҒАЛАТИ КЎЗОЙНАК

Тасаввур қилинг, кўзи оғиз киши кўчада дадил қадам таш-лаб кетяпти. Унинг кўлида ҳас-са йўл, ёнида етакловчи киши ҳам йўл. Аммо кўзи оғиз ки-ши йўлда учрайдиган нарсаларга қўқилиб кетмаслик учун чаққонлик билан бир ёнга бу-рилади яна юришда давом этади... Яқинда техника маълу-мотлари билан шугулланувчи бир группа журналистлар Лон-дон кўчаларидан бирида ана шундай манзаранинг туюқни бўлди.

Лондонлик профессор Лесли Кей кўзи оғиз кишилар учун оригинал кўзойнак ихтиро қилди. Мазкур кўзойнак опера-васига жуда кичик радар ўр-натилган. Радар ултра товуш ёрдамида йўлда учрайдиган «хавф-хатарни» кўзи оғиз ки-шига маълум қилади... Инг-лиз газеталарининг ёзишча, кўзи оғиз киши ўн кунлик машқдан сўнг кўчаларда дадил қадам билан юра олади.

ҚЎЛБОЛА БУРГУТ

Ҳа, шунақа бургут бор. У Андижон область, Ленинск шаҳрининг Октябрь кўчасида-ги 50-уйда яшайди... Тўққи-зинчи синф ўқувчиси Алек-андр Хивевич қишқи каникул пайтида Чимкент яқинидан тоғда ҳолсизлиб ётган бур-гутни ушлаб олади. Йиртқи кўш шаҳарга келтирилади. Бургут аввалига эгаси берган гўштларга қарамайди. Алек-сандр уни мажбуран овқатлан-тира бошлайди. Аста-секин бургут макорон ва гўруч қол-диқларини ҳам ейдиган бўлади. У ҳозир хивевичлар ҳовлисида-ги товуқхонада истикомат қи-лади. Бургут товуқларга йир-тқи кўз билан қараш ў ёнда турсин, уларни хавф-хатардан асраб юради. Ҳаво нисбат кетган пайтларда ҳовлидан ўтган ариқда чўмилди, яна товуқлар ёнига боради.

Шундай қилиб бургут шаҳар ҳаётига кўнгиб қолди. У кун-дузи билан ҳовлида домлаб юради ва кечқурун қўноққа чиқиб, товуқлар ёнида ухлай-ди.

Дастлабки нашрлар

«Русский Туркестан» газе-тасининг 1901 йил 31 октябрь со-нида М. Горькийнинг «Уч хи-коя»си босилиб чиқди. Улуг ёзувчининг ҳаёти ва ижодида бағишланган мақола эълон қи-линди.

Газетанинг шу сонлари хо-зир Алишер Навоий номли Ўз-бекистон ССР Давлат халқ кут-убонасида сақланмоқда. Шу билан бирга, бу ерда М. Горь-кийнинг революциядан олдин босилиб чиққан китобларидан намуналар ҳам бор. Рус рево-люционер И. Ладикников то-монидан ёзувчининг Берлинда босирилган «Одамлар орасида» повести, «Этиков ва бошқалар» пьесаси билан ҳам танишиш мумкин.

Бу китоблар бундан 62 йил муқаддам Берлиндан Тошкентга келтирилган. Улар эндиликда кутубхонанинг нодир асарлари бўлиб қолди.

ОНАХОН

Хона сукунатини стол устидаги соат жингирини бузди. Мунаввар опа апила-тлаги ўрни-дан туриб, кўши хонага ўтди. Болалар ширин уйқуда. Соатга қаради. Эндиликда 6 бўлибди. «Би-роз ухласин» кўнглидан ўтказ-ди ва нонуштага ҳозирлик қўра бошлади.

Бироздан сўнг бир-бир оила аъзолари уйғонди. Мунаввар опа уларни дастурхонга таклиф этаркан, ўзи ҳам нардидан бери нонушта қилган бўлиб, қорхонага йўл олди.

Ҳаво ниҳоятда совуқ. Изгири аралаш ёғатган қор кўзни очир-майди, устига-устак ер тоғионқ. — Намуна ичкимасангиз, иш бошлангичида хали ярим соатча бекор-ку, — койган бўлди ко-ровул саомалашаркан. Қоровулнинг эътирозига ажб-ланмаса ҳам бўлади. Мунаввар оланинг одати шунчаки. Хали тонг отмасданқ ўз ўрнида бўлади, че-верлар ишга тушмасданқ бугун қилинадиган ишлар режасини ту-зади, иш жойини тартибга келти-ради.

Бундай қараганда, кўпчиликка контролёр бажаредиган юмуш осондек туюлади. Лекин бу касб-нинг ҳам ўзига яраша машаққати, мураккаб томонлари бор. Ҳар бир тикувчи қўлидан чиққан ҳар молни синчиклаб кўздан кечирши-нуқсонлар бўлса кўрсатиш, улар-ни бартарф этиш йўл-йўқлиқларини тушутириш лозим. — Қўлимиздан чиққан рўмол-лар кишиларга заҳв бағишламаса, мағазин жавонларда тахланиб, чанг босиб этса шайиниқага хаш қил бўлмайди, — дейди Мунаввар опа. — Аяниқса, рўмол четини оверки киши чеварлардан ўта сезиларли талаб этади. Бунда ҳи-ёл тағлимиди, асосом, сифат-га пўтув этади.

Бўм-бўш хона, қўшини чедаги гул босиш машиналари ҳаракатга келди. Фирма илгоридадан Пош-ша Зухридидова. Олдин Давла-евлар ҳозиргина кўздан чиқар-ган крелдеси рўмолларни кон-тролёр топиришди. Мунаввар опа одат бўйича

синчковлик билан чокларга назор ташлайди. Чамаси пахта гулли рў-моллардан бири унга маълум бўлмади чоғи, четга олиб қўйди. — Пошхоҳон, бунисини бирин-чи сортга қабул қилмоқчиман. Бу ерига қарагн, фелиз чиқибди.

Зухридидова хатосини тушу-яди шекилли, ёнида турган дугона-сига шипшиди: — Мунаввар оланинг эътибори-дан арзимас камчилик ҳам четда қолмайди. Бугунга пухтароқ иш-лаймиз.

Мунаввар опа Шомуротова ай-римлар каби сон кетидан қўймай-ди. У эътиборини махсусотнинг бежирим, иройли бўлишига қа-ратади. «Уқуқи» галантери фирме-си коллективининг беш йиллик план топириқларини му-датидан бир ой олдин бажариш-да, планга қўшимча ўн минглаб донга сифатли рўмоллар етказиб беришда оддий касб эгаси Мунаввар оланинг ҳам ози-қўлини хиссаси бор.

Мана ўн йилдирки, Шомуротова контролёрлик касбига ишлаб кел-моқда. Утган йиллар давомида тиниб-тиничмас аёл ўзи каби ўн-лаб малакали шогирдлар етиш-тирди. Шунинг учун бўлса керак, қорхонадегиларнинг асарияти уни ҳурматлаб «Бизнинг онахон» дейишади.

Мунаввар опа фирма маша-ларидан бўлиши билан бирга меҳ-рибон, қелби дарё оналаримиз-дан. Унинг фарзандлари Шо-азиз — Тошкент Давлат универси-тетини тамомлади. Қиз — Мавлу-да Охунбобоев номи республика медицина билим юрти талаба-си. Аваз, Бахтиёрлар 119-ўрта мактабда аёло баҳоларда ўқиш-моқда.

— Мен, — дейди биз билан суҳ-батда — Мунаввар опа, — барча касбдошларим катори партиязи-нинг бўлажак сьездига ўз меҳнат совғамини тайёрлашга аҳд қилган-ман. Мақсидим, қўлимиздан чиқа-ётган ҳар бир махсусотнинг элга манзур бўлишига эришишдир.

Ш. МУҲАММАДЖОНОВ.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

БАТАНПАРВАРЛАРИНИНГ

ХАНОЙ, 19 январь. (ТАСС). Жанубий Вьетнамдан хабар беришларича, халқ озодлик қўролли кучлари 16 ва 17 январда Америка — Сайгон кў-шиларининг кўндан кўп му-стаҳкамланган пунктларига ва позицияларига зарба бердилар. Кўнгинган вилоятда озодлик армияси бўлималари Америка-нинг денгиз пилда аскарлар-ни постини ўққа тутди ва АҚШ 108 — артиллерия дивизиони-

МУВАФФАҚИЯТИ

нинг позициясига минометлар-дан ўт очди. Батанпарварлар Ламдон вилоятида Сайгондан 150 ки-лометр шарқи-шимолда кўйр-чоқ қўшнлар 53-полкининг позициясига зарба бердилар. Халқ озодлик қўролли куч-лари Лонгхань вилоятида Сай-гондан 100 километр шарқи-шимолда АҚШнинг биринчи автомобиль дивизионига ҳу-жум қилдилар.

АФҒОНИСТОН БОШ МИНИСТРИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ҚОБИЛ, (ТАСС). Афғони-стон бош министри Нураҳмад Эътимодий визит билан бу ерга келган БАР миллат мажлиси-нинг раиси Лабиб Шукуш ша-рафига берган энфетида айт-дики, Исроил Яқин Шарда Бирлашган Миллатлар Ташки-лати Хавфсизлик Кенгашининг 1967 йил 22 ноябрда қабул қилган резолюцияси асосида одилона тинчлик ўрнатилишига

қаратилган куч-гайратларни ҳамон писанд этмайпти. Эътимодий БМТ Бош секре-тарининг Яқин Шарқдаги мах-сус вакили Г. Ярнинг ўз вази-фасини амалга оширишига Ис-роил тўққинлик қилишга ури-наётганлигини Афғонистон қо-ралайди, деди ва БМТни Ис-роилга нисбатан тегишли чора-лар кўришга даъват этди.

ПОКИСТОНДАГИ САЙЛОВ ЯЎНЪЛАРИ

РАВАЛПИНДИ, (ТАСС). Покистонда миллий ассамбле-га қўшимча сайлов ўтказилди. Овоз бериш мамлакатнинг бул-тур декабри ойда бўлган та-ваққил оғат сабабли сайлов че-киртирилган учта округида ўт-ди.

Сайловнинг унл-кесил нати-жалари 13 январда маълум бўлди. Шарқий Покистонда ға-лабага эришган умум Покистон Халқ иттифоқи миллий ассам-блеядан 313 та ўриндан жам-ми 166 тасин олди. Ғарбий Покистонда ғалабага эришган Покистон халқ партиясининг 82 та ўрни бор. Бундан таш-қари, Покистон халқ партияси миллий ассамблея састаида хотин-қизлар учун ажратилган ўринларга ўзининг яна турт-та вакилини киритиш керак.

Қолган ўринлар бошқа пар-тиялар ўртасида тақсимланди.

НАМОНИШДА ҚАТНАШГАН-ЛИГИ УЧУН ҚАМАЛДИ

ЛОНДОН, (ТАСС). Англия парламентининг аъзоси-граждани ҳуқуқлари учун Шимолий Ир-ландияда бошланган ҳаракат қатнашчиси Франк Макманус қамаб қўйилди. Эниис Киллендаги суд Ф. Макманусни «қонунга хилоф мо-йишда» гражданик ҳақ-ху-қуқлари учун курашувчилар-нинг 28 ноябрда бўлиб ўтган намоинишда қатнашган деб айб-лаб уни озодликдан олти ой маҳрум этишга ҳукм қилди.

НЕПАЛ. Мамлакат ичкари-сида улкан автомобиль йўли қу-рилиши жадал суръатлар билан олиб бориюмоқда. Ўн ишпошти-нинг Жанакур — Сирма участ-киси Совет Иттифоқининг иқти-содий ва техника ёрдамида қу-рилишда. Суратда: Жанакур-Сирма йўлида бўлиб этилган янги кўприк.

А. ОБИДИН ФОТОС. ТАСС ФОТОХИКАСИ.

ЕВРОПА ТАРИХИДА МУҲИМ ДАВР

Пигирмачи асрининг етмишинчи йилларида Европа ўз тарихида го-ят масъулиятли даврга қадам қўй-ди.

Совет Иттифоқи ва бошқа соци-алистик ҳамдўстлик мамлакатла-рининг Европа ишларида қатъий ва ишчилик билан ўтказиб келаятган тинчлик сийбати тугайли янги ўн йиллик бўсағасида қўнғанда вази-ятни яхшилаш ва хавфли кескинлик-ни бартарф этиш сари катта бу-ришни осалди.

Бундай бурлишга энг ав-вало Совет Иттифоқи билан ГФР ҳамда Польша Халқ Республикаси билан ГФР ўртасида шартнома-лар имзоланиш натижасида эриш-илди. Ана шу шартномаларнинг қўнғи тақдирини учун аҳамияти бе-ниққа каттадир.

Иккинчи жаҳон уруши натижа-сида ҳамда урушдан кейинги та-риқийет давомида Европада ву-жудга келган аҳолини, чегаралар даҳизилигини тин олди, низола-рини бутунлай тин йўли билан ҳал этиш принципини риоя қилиш — мана шунларнинг барчаси кўнжа қўнғида тинчликни мустаҳкамлаш учун оқилона ва соғлом замин, бошқа масалаларни муваффақият-ли ечиш учун зарур шарт-шароит вужудга келтирилади. Имзоланган шартномаларнинг аҳамияти ана шунданки, улар Варшава шартнома-си қатнашчилари бўлган давлат-лар томонидан таклиф этилган хавфсизлик масалалари бўйича Умумевропа кенгашиини қақриш йўлида яшил чироқ ёқди.

Қўнғида кескинликни юмшатиш ва тинчликни мустаҳкамлашнинг жуда яхши истиқболлари кўриниб қолганлигига халқаро реакция куч-лари жон-жаҳд билан қаршилик кўрса-та бошладилар.

Европа «совуқ уруш партияси-»нинг асосий резервалари ГФРда бў-либ, улар Брандт ҳукумати ҳо-кимият тепасига келганидан кейин оппозицияга ўтиб қолдилар ҳамда янги канцлернинг «Шарқ сийбати», Москва ва Варшава шартнома-лига қарши очикдан-очик ҳужумга ўтидилар.

«Брандт ҳукуматини ағдарди», — деб ёзди яқинда Ғарбий Германия ульштрассининг доҳиси Штрауснинг, қарнайи ҳисоблаган «Байер ку-рир» газетаси — кириб келаятган йилда Германия учун яхшиликни (1) истайдиган ҳамма кишиларнинг

ХАЛҚАРО МАВЗУДА

энг асосий сийбей вазифаси бўлиб қолмоқчи лозим. Ана шу мақсадга етиш йўлида ХДС/ХССнинг сийбей авантюрачи-лари ҳар қандаш тап тортима-лардан, энг ҳадиддан ошган антико-мунизм, миллатчилик ва шови-низм, қаллоблик, бузуғчилик қола-рини авж олдириш, сийбей террор ва иттифоқларга даъват қилиш — реакционерларнинг ҳозирги ҳуку-матини ағдариб ташлаш ҳамда бу ҳукуматнинг Совет Иттифоқи ва Польша Халқ Республикаси билан тузган шартномаларини ратифика-ция қилишни йўнға чиқариш йўли-даги кураш «воситалари» ана шу-лардан иборат.

Европадаги кескинликни юмшати-шга қарши «яқин» курашда Штраус ва унинг тарафдорлари «Америка совуқ уруш партияси» мисолида ўзларининг мартабали могойилари ва иттифоқчиларини топдилар. СССР, Польша Халқ Республикаси ва Германия Федератив Республикаси ўртасида шартномаларнинг тузилганлигини оғизда табриқлаётган Вашингтон-нинг амалда эса бениқоа аламзада-лик қилишдан иборат икки юзла-малиги тобора ошқора бўлиб қо-лмоқда. «Берк эшиклар орқасида расмий ахборотларда айтилгандан бошқачароқ гаплар бўлади», — деб тантанавор ахборот берди Штраус океан орти пойтахтига қилган на-батдаги сафаридан қайтган. У ерда Штраусни Америка идораларининг энг мартабали вакиллари го-ят из-зат-икром билан кутиб олдилар.

Расмий Вашингтон «улуғ не-мис» Штраус ва унинг маслакдош-ларига ихлосмандлик қилиш билан қиёсийатининг рақибларини Ғарбий Европада ўз позицияларининг му-стаҳкам бўлиши ва Шимолий Ат-лантика блок тақдирини ўйлаб, Европа қитъасида аҳолини норма-лаштиришга қарши нег фронт бўйлаб жадал ҳужум бошлаб юбор-дилар. Сийбей қўнғини тхшлани-га тўққинчилик қилиш ҳамда, Пен-тагон фикрича, «тинчликсеварлик» кайфиятига ортқиқа «Берлиб» кетган НАТОдаги ўз шерикларини «яқинлаб» қўйиш мақсидида

АҚШ ҳукумати тезлик билан «Никсоннинг Европа доктринаси-»ни эълон қилди.

Бу доктринани Вашингтон Ши-молий Атлантика пакти министри-лар советининг декабрь ойида Брюсселда бўлиб ўтган сессиясида қабул қилишни НАТОнинг Ғарбий Европа аъзоларидан талаб этди. Мазкур доктринанинг моҳияти Ғарбий Европани қўролланиш пой-ғасининг янгиқа даврасига тортиш ҳамда урушга ҳозирлик қўришга ундашдан иборатдир. Бунинг учун афсонадек тўқилган «совет хавфи» ва коммунизмнинг «сийбей бораётган атрессивлиги» ҳақидаги уйдирма-лар яна ишга солинди. «Вашинг-тон пост» газетасининг шарҳовчи-си Роберт Хант бундай тақтика «совуқ урушнинг энг аялчи қу-ралиги хос бўлган қарашлар ҳамда маълум даражада қўрққ дабдабанинг янгилаинишидир», — деб ҳақ гапни айтди.

Шу муносабат билан халқаро вазиятни нормаллаштиришга қар-ши турган Америка ва Ғарбий гер-манияликлар ўртасида келишиб олинган «меҳнат тақсимоти» эъти-борини ўзига жалб қилади. Вашинг-тон «Верлин проблемаси» деб аталган проблеманинг аҳамиятини ҳар томонлама афр бериб қуцайти-

раётган ва уни Европада кескин-ликни юмшатишнинг «қалиди» деб ўртага қўяётган бир пайтда Ғар-бий германиялик ульштралар ўз сийбей хоийларининг ёрдамида Ғарбий Берлинда иттифоқларни ав-жга чиқармоқдалар.

Шу соҳада ГФР ҳукумати тут-ган йўл ҳам кишини таажубга со-лайди. Ғарбий Германия ҳукумати қўнғида вазиятни нормаллашти-риш ишига катта ҳисса қўйганин ҳолда сийбей душманларнинг ит-тифоқини ҳақти-ҳаракатлардан ўзининг четга олиш ўрнига маълум даражада улар бошлаган йўлга ки-риб кетмоқда.

НАТО — Брюсселдаги басваса, Ғарбий Берлиндаги ўнларининг сийбей

